

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СЕКЦІЯ

«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»

Грошовенко Ольга,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освіти

Маріупольський державний університет;

Голюк Оксана,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти

Маріупольський державний університет

ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Сучасне суспільство вимагає створення результативної освітньої системи, яка базується на принципах демократизації та гуманізації. Це забезпечує кожному можливість для безперервного особистісного розвитку, задоволення культурних та інтелектуальних потреб. Сьогодні школа функціонує у світі, який постійно змінюється, ставлячи перед нею нові виклики та завдання. Організація проєктно-дослідницької діяльності у початковій школі відіграє ключову роль у сучасному освітньому процесі. Вона сприяє формуванню критичного мислення, творчих здібностей та самостійності учнів. Така діяльність дозволяє не лише здобувати нові знання, а й застосовувати їх на практиці, розвивати вміння аналізувати, синтезувати інформацію та формулювати висновки.

Сучасна початкова освіта спрямована на формування ключових компетентностей, визначених Концепцією Нової української школи. Проєктно-дослідницька діяльність є інноваційним підходом, що дозволяє розвивати в учнів критичне мислення, творчість, вміння працювати в команді, комунікативні навички та цифрову грамотність [1, с.123]. Особливої актуальності ця тема набуває у зв'язку зі зростанням потреби у практико орієнтованому навчанні, що сприяє підготовці учнів до реального життя.

Проблема проєктно-дослідницької діяльності широко висвітлена в працях таких науковців, як: В. Вербицький, Л. Ковбасенко, Р. Науменко, О. Пруцакова, Г. Пустовіт та ін. Особливості організації проєктно-дослідницької діяльності молодших школярів в освітньому процесі початкової школи досліджували Т. Байбара, Н. Бібік, О. Савченко та ін. Однак аспекти інтеграції цієї діяльності у формування ключових компетентностей молодших школярів потребують подальшого аналізу.

Метою статті є аналіз можливостей використання проєктно-дослідницької діяльності у початковій школі для формування ключових компетентностей учнів.

Сучасна початкова школа має на меті виховати творчу, етично свідому особистість, яка здатна самостійно визначати цілі, планувати діяльність, обирати прийнятні способи їх реалізації, брати на себе відповідальність за результати та інтегрувати їх у власний досвід [3]. Оновлення змісту початкової освіти спрямоване на те, щоб випускники були готові швидко соціалізовуватися, набувати компетентностей у різних сферах суспільного життя. У процесі модернізації змісту початкової освіти наголошується на розвитку ключових компетентностей, створенні ефективних механізмів їх впровадження, посиленні творчого та практичного компонентів. Це вимагає від вчителів застосування нових педагогічних підходів, упровадження інформаційних і комунікаційних технологій, які підвищують ефективність навчання та мотивацію учнів. Це передбачає зменшення обсягу готової інформації в підручниках і під час уроків, зміщення акценту на розвиток способів пізнання, формування досвіду творчої діяльності та посилення світоглядного компонента. Дослідницька поведінка стає невід'ємною складовою сучасного способу життя. Організація проєктно-дослідницької діяльності учнів – є одним із найефективніших засобів досягнення цієї мети.

Основною метою роботи з організації проєктно-дослідницької діяльності молодших школярів у межах дослідницького підходу є створення сприятливих умов для розвитку в учнів дослідницьких навичок у процесі навчальної та позакласної діяльності. Для досягнення цієї мети вчитель має реалізувати низку завдань: розвивати логічне та творче мислення; знайомити дітей із науковими методами дослідження та їх застосуванням; навчати правильному оформленню робіт і використанню цифрових технологій; формувати досвід комунікації і вдосконалювати культуру мовлення.

Методи, які ефективно застосовуються в умовах дослідницького підходу, включають ігровий, проблемний, евристичний і дослідницький. Важливими засобами стимулювання навчально-дослідницької роботи є проєктна діяльність у класі та позаурочний час, застосування пошукових і проблемних методів, а також організація самостійної роботи учнів із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Проектно-дослідницька діяльність у початковій школі передбачає виконання учнями завдань, які об'єднують елементи пошуку, творчості та командної роботи. Ця діяльність сприяє формуванню таких компетентностей:

1. **Спілкування державною мовою:** учні навчаються висловлювати власні думки, презентувати результати роботи.
2. **Соціальні та громадянські компетентності:** робота в групах формує вміння взаємодіяти та поважати думки інших.
3. **Математична компетентність і базові компетентності у природничих науках і технологіях:** розв'язання практичних завдань сприяє розвитку аналітичного мислення.
4. **Інформаційно-цифрова компетентність:** використання цифрових інструментів для пошуку, опрацювання та презентації інформації.

Ефективність проектно-дослідницької діяльності залежить від дотримання таких умов:

- ✓ чітке визначення мети проекту та його практичної значущості;
- ✓ залучення учнів до вибору теми проекту;
- ✓ інтеграція знань із різних навчальних предметів;
- ✓ використання сучасних технологій для презентації результатів.

Проектно-дослідницька діяльність є ефективним інструментом для формування ключових компетентностей у початковій школі. Вона сприяє розвитку всебічно розвиненої особистості, здатної до самостійного мислення та адаптації до сучасних викликів.

Література

1. Грошовенко О. П., Присяжнюк Л. А. Використання інноваційних технологій у формуванні еколого-природничих компетентностей у майбутніх вчителів початкової освіти. Науково-методичний супровід професійної підготовки педагогічних та керівних кадрів для Нової української школи : монографія / Л. В. Задорожна-Княгницька та ін. ; за заг. ред. О. А. Голюк ; Маріуп. держ. ун-т. Київ. 2024, С.122-137.

2. Добровольська Л. Н., Чорновіл В. О. Формування компетентностей молодших школярів у групі продовженого дня : навчально-методичний посібник. Черкаси: Видавництво Комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради». 2016, 124 с.

3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#>

4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. H. M. Bibik. Kyiv: Litera LTD, 2018. 160s. Rezhim dostupy:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>

5. Савченко О. Я. Навчальне середовище як чинник стимулювання дослідницької діяльності молодших школярів. Наукові записки Малої академії наук України. 2012. №.1. С. 41-49.

Мірошніченко Вячеслав,
доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри педагогіки та освіти
Маріупольський державний університет

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИБОРУ ВИДУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ

За останнє десятиліття відбулися помітні позитивні зміни в Україні стосовно залучення населення до рухової активності. У громадах активно будуються спортивні споруди вільного доступу. Функціонують державні структури які забезпечують проведення різноманітних фізкультурно-оздоровчих заходів, зокрема «Спорт для всіх». Створюються державні програми для залучення якомога більшої кількості населення до занять фізичною культурою, зокрема програма «Активні парки». На даний час серед населення України користуються популярністю як традиційні види рухової активності (біг, велосипедні тренування, біг на лижах, атлетизм, фітнес, плавання, теніс), так і новітні (аквафітнес, Kangoo Jumps, кросфіт). При такому різноманітті постає питання оптимального вибору виду рухової активності, який забезпечить очікуваний ефект.

Заняття різними видами рухової активності викликають неоднакові адаптаційні зміни в організмі [3]. Отже, вид рухової активності слід обирати залежно від поставленої мети.

На даний час науковцями активно вивчається мотивація осіб різних вікових груп до занять руховою активністю. Серед мотивів визначено бажання зміцнити здоров'я, корекція фігури, корекція маси тіла, бажання розвинути певний набір фізичних якостей. Через складність процесів які відбуваються в організмі людини під впливом фізичних навантажень лише фахівці можуть надати кваліфіковані рекомендації стосовно вибору рухової активності які забезпечать досягнення вищезазначених результатів.

Якщо метою занять є підвищення рівня фізичного здоров'я, то слід орієнтуватися на циклічні види рухової активності (біг, плавання, велосипедні тренування, веслування, біг на лижах та інші). Ефективність таких занять обумовлена здатністю підвищувати аеробні